

О.В. ВОРОНОВСЬКА, *к.е.н., доцент,*
кафедра обліку і аудиту,
Таврійський державний агротехнологічний університет

ЕНЕРГЕТИЧНІ ВИМІРНИКИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Всі труднощі, з якими стикається світова наука у вирішенні актуальних проблем розвитку сільськогосподарської діяльності в подоланні загрози продовольчої кризи та ресурсних обмежень пов'язані з неправильним відображення господарських процесів в обліково-інформаційній системі суспільства, яка представлена грошовою системою. Грошовий вимірник в динамічній системі бухгалтерського обліку призводить до існування ряду дискусійних проблемних, пов'язаних з об'єктивністю вартісної оцінки облікових даних. За гроші завжди купують енергію у всіх її проявах, а основним їх забезпеченням є сільськогосподарська продукція. Гроші покликані відображати енергетичні потоки, які створюють сільськогосподарську продукцію. Але, гроші сьогодні живуть в нашому суспільстві самі по собі. Уряди їх друкують в необмежених кількостях, а США безмірно, що і викликає інфляційні процеси. Нестійка грошова маса породжує не адекватну оцінку фактам сільськогосподарської діяльності, виникає необхідність переосмислення сутності грошей та впровадження нових показників виміру в бухгалтерському обліку.

У силу історично - сформованих обставин гроші зробилися основним двигуном нашої епохи. Вони є основним показником і визначають рівень розвитку країн. Прийняття управлінських рішень ґрунтується на думці про співвідношення грошових заходів.

Сьогодні виділяється три напрямлення до визначення сутності грошей через: релігійно - культурне богопізнання (соціальні грошові теорії); соціальні відносини та еквівалент для матеріального обміну (економічна грошова теорія).

Узагальнюючи грошові теорії можна сказати, що походження грошей достовірно не встановлено. Це або угода людей,

або установка держави, або результат прогресу розвитку суспільства. Гроші пов'язані не тільки з економічними процесами, але і з духовною, фізіологічною та психологічною діяльністю людини.

Сутність грошей необхідно розглядувати з двох сторін

1) матеріальної, як вираз цінності (в формі активу), на яку може впливати влада;

2) нематеріальної, як вимога про зміну форми відповідно до рівня товарних відносин для ефективного функціонування економіки, пов'язана з людською фізіологією і психологією.

В кожний період економічного розвитку суспільства з'являлася і переважала своя концепція сутності грошей, побудова грошових систем та бухгалтерського обліку.

А. Сміт найближче підійшов до розуміння сутності грошей, назвавши грошову систему «Великим колесом обігу». Він підкреслював, що не можна плутати гроші і товари. Дохід слід вимірювати товарами, а не грошима. Але в силу нерозуміння природи вартості А. Сміт не зміг пояснити природу грошей. К. Маркс назвав гроші специфічним товаром і включив «цей товар» в «коло грошового обігу» за допомогою формули:

$$\text{Г} = \text{Т} = \text{Т}^! = \text{Г}^! \quad (1)$$

З цієї формули виходить, що рух вартості тотожний руху грошей: перший виявляється через друге; збільшення вартості $\text{T}^!$ в процесі виробництва веде до збільшення кількості грошей в кінці кожного кола обігу; ніякої іншої ознаки, що вказує на збільшення вартості, крім як збільшення кількості грошей в кінці кожного циклу, немає. Сьогодні навколишній світ сприймається виключно через призму безперервного, розширюється «кругообігу» економічних відносин. Економічна наука досі не може відповісти на питання, - що ж є першоосною, яка творить блага, які вона пропонує міряти за допомогою грошей.

Особливістю бухгалтерського обліку є те, що всі господарські операції, які обліковуються в натуральних та трудових вимірюваннях, обов'язково узагальнюються в грошовому. А господар-

ські операції, які не мають грошової оцінки, в бухгалтерському обліку не відображають.

Гроші - це єдиний фактор, загальний для всіх господарських операцій, тому вони є єдиною практичною одиницею виміру, що виражає ідентичну та порівнянну фінансову інформацію. Але гроші самі по собі суб'єктивні, являються символами, інформаційними кодами властивостей продукції, кількісний вміст якого в продукції відображається числом на банкноті. Цю властивість продукції називають вартістю, але з фізичної точки зору чим являється вартість, яка з'являється в продукції, не визначена, оскільки це лежить за рамками економічної науки. Сільськогосподарська продукція виникає внаслідок дії енергетичного імпульсу – природної та людської енергії.

В П(С)БО 30 «Біологічні активи» трактується: «Сільськогосподарська продукція - актив, одержаний в результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання. Біологічний актив - тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди».

Сільськогосподарська продукція виникає внаслідок біологічних перетворень (процес якісних і кількісних змін біологічних активів) під впливом енергетичного імпульсу людської та природної енергії.

Зв'язок між потоками енергії і потоками грошей далеко не очевидний, між ними існує розрив, який і є джерелом виникнення криз і конфліктів.

Спроби описати суть економічних результатів (підсумок вартості) через фізичні характеристики процесів перетворення одної форми речовини в іншу робилися ще за часів М.Кузанського (1454г.). Г. Лейбніц (1697г.) дав визначення терміну «енергія». Ф.Кене наголошував на важливості ролі сільськогосподарської діяльності в забезпеченні суспільства енергією сонця, але без знань фотосинтезу не зміг обґрунтувати енергетичну сутність взаємодії людини та природи. С. Подолинський (1880)

розвинув теорію фізіократів і сформулював засади економічної парадигми, основою для порівняння продукції вважав енергію, як матеріальну субстанцію продукції, і її кількість, нагромаджену в продукції завдяки праці.

В період формування соціалістичної системи обліку в 1919-1921 р.р. М. Смітом та С. Клепиковим висувались ідеї про вимір продукції в людино-машинній енергії - «енд». Енергетичній сутності грошей присвячені праці Н. Ларуша (1970). Згідно праць М. Руденко вартість створюється сонячною енергією, і пропонує в якості вимірника вважати зерно пшениці, обґрунтовуючи його як продукт, що є результатом синтезу енергії. Сонце є провідним кредитором процесу виробництва зернових культур, запускаючи процес фотосинтезу безкоштовно. Підтримує цю думку і проф. В. Шевчук, який також пропонує вважати мірилом енергії зерно злаків. До речі «шекель» (грошова одиниця Ізраїлю) в перекладі означає «ше» - пшениця, а «кель» - одиниця виміру.

Д. Конторов запропонував свою систему одиниць, в яку входять таблиці фізичних, економічних, соціальних та інформаційних одиниць. Повна її назва - Автономна система одиниць економічних величин.

П.Г. Кузнецов (1973г.) пропонує всі процеси, які проходять економіці, фінансах, соціології перевести на мову потоків енергії, тобто на мову потужності і використовувати універсальну міру (Ват). Вчений стверджує, що універсальним забезпеченням для емісії грошей є корисна потужність країни, визначає її економічні можливості, і є універсальною мірою вартості.

Саме на це наголошував В.М. Жук в «Концепції розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі України», що методологія бухгалтерського обліку сільськогосподарської діяльності має будуватися як для «живого» типу економіки, а землю розглядати як господарський актив національного багатства та природний ресурс планетарного значення.

Основою грошей, як вимірників реальних економічних процесів, має бути абсолютна, а не відносна додаткова вартість. Відповідно матеріальним забезпеченням грошей, як мірила вар-

тості матеріальних благ має бути продукція, в якій втілена абсолютна додаткова вартість.

До фази виробництва сільськогосподарської продукції долучаються класичні елементи (людина, засоби праці та предмети праці), а також природні фактори (сонце, родючість ґрунту, опади, атмосферне тепло). Отже, в процес виробництва долучається разом з постійним капіталом (C) та перемінним капіталом (V) також і природний капітал (П). Результати процесу перетворення (біотрансформації) у формі біологічних активів буде мати вартість, що позначається класично:

$$\text{c} + \text{v} + \text{m} \quad (2)$$

де m - додаткова вартість.

Але дане рівняння не враховує внесок природи. Пропонуємо до процесу біотрансформації включити природний капітал:

$$\text{c} + \text{v} + \text{m} + \text{п} \quad (3)$$

де п – природний капітал

Маючи найкращу корисну потужність в сільському господарстві (чорноземи та сонце) Україна «ходить по світу з простягнутою рукою», випрошуючи чужі гроші та якісь інвестиції. Інвестиції в доларовому вираженні в будь-яких країнах, призводять до інфляції, оскільки оплата за доларові вкладення відбувається не поверненням доларів, а тією продукцією, яка виробляється на даній території. Таким чином, країна, що використовує долар, платить за нього двічі: один раз, коли повертає борг з відсотками, а другий, коли забезпечує порожній папір доларів своїм енергоресурсом. Американський долар - це нічим не забезпечений папір, який набрав своєї енергетичної ваги тільки завдяки енергоресурсам інших країн світу, в тому числі й України.

Прихована субстанція, що ховається за цінами сільськогосподарської продукції, досліджувалась ще з часів Аристотеля. На роль такої субстанції пропонувався якийсь ресурс, який використовується при виробництві взагалі всіх продуктів. В принципі, таким ресурсом є енергія. Таємниця грошей завжди полягала в

енергетичному забезпеченні грошової маси. Таким чином, за гроші завжди купується енергія а основним їх забезпеченням є сільськогосподарська продукція. Необхідність впровадження енергетичних показників для оцінки сільськогосподарської діяльності очевидна. Енергія повинна стати мірою вартості сільськогосподарської продукції, необхідно знайти енергетичний еквівалент, узгоджений з натуральними та грошовими одиницями.

УДК 657.372.2

П.І. ГАЙДУЦЬКИЙ, *д.е.н., професор,
академік НААН України,
науковий директор Інституту стратегічних оцінок*

РОЗВИТОК МЕТОДОЛОГІЇ ОЦІНКИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Проблеми оцінки були й залишаються важливими для теорії і практики бухгалтерського обліку. Оцінка є одним з основних елементів методу бухгалтерського обліку, який дозволяє отримати інформацію про майно підприємства та його зобов'язання.

Дослідження вартісного вимірювання об'єктів бухгалтерського обліку здійснювалися ще з часів виникнення подвійної бухгалтерії. У процесі їх проведення постійно змінювалося розуміння і значимість самої оцінки. Перш за все, це пов'язано з історичним розвитком бухгалтерської науки, розширенням сфери застосування облікової інформації, із збільшенням можливостей самого обліку.

В сучасній Україні, як і в радянські часи, домінують погляди на оцінку як на методичний інструмент вартісного вираження господарських процесів і явищ.

Незважаючи на поглиблену увагу наукового співтовариства, проблема оцінки та її місії в освітленні фінансово-майнового стану господарюючих суб'єктів, проблема глобального впливу облікової оцінки на економіку залишаються недостатньо висвітленими в загальнотеоретичному аспекті.

Така ситуація, на наше глибоке переконання, пояснюється надто вузьким сприйняттям сфери використання методології оці-